

Magdalena Wasylkowska-Michór

Uniwersytet Zielonogórski

ORCID: 0000-0002-5810-9186

kancelaria.mwmichor@gmail.com

Zawód doradcy restrukturyzacyjnego jako nowy zawód zaufania publicznego

Doradca restrukturyzacyjny¹ to specjalista, którego rola staje się kluczowa w postępowaniu upadłościowym i restrukturyzacyjnym i to zarówno w odniesieniu do osób fizycznych jak i prawnych. Przedmiotem niniejszego opracowania jest próba odpowiedzenia na pytanie, czy ten powołany do życia nowelizacją prawa upadłościowego z 1 stycznia 2016 r. zawód jest już nowym zawodem zaufania publicznego. W tym celu w artykule w pierwszej kolejności przeanalizowane zostaną cechy zawodów zaufania publicznego, ze względu na specyfikę zawodu doradcy restrukturyzacyjnego, z ograniczeniem jednak tylko do tzw. prawniczych zawodów zaufania publicznego. W dalszej kolejności nastąpi porównanie tych cech do wykształconych na obecnym etapie de-sygnatów zawodu doradcy restrukturyzacyjnego.

¹ Zawód doradcy restrukturyzacyjnego przeszedł w polskim ustawodawstwie gruntowną przemianę. Pierwsze jeszcze przedwojenne regulacje były w tej kwestii bardzo lakoniczne (o tym szerzej w dalszej części niniejszych rozważań). Zgodnie z art. 14 ówczesnego prawa upadłościowego sąd, uwzględniając wniosek o ogłoszenie upadłości, wydawał postanowienie, w którym m.in. wyznaczał sędziego-komisarza oraz syndyka upadłości. W okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, ze względu na panujący wówczas ustrój polityczny i gospodarczy, zawód syndyka stał się w zasadzie zawodem zbędnym. Temat ten stał się jednak na nowo aktualny po 1989 r. i przejściu z gospodarki centralnie sterowanej do gospodarki rynkowej, co z kolei wiązało się z pojawieniem się takich zjawisk gospodarczych, jak upadłość i restrukturyzacja. W związku z tym paląca stała się kwestia uregulowania zawodu syndyka masy upadłości. Dnia 16 kwietnia 1998 r. wydane zostało przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenie w sprawie szczególnych kwalifikacji oraz warunków wymaganych od kandydatów na syndyków upadłości (Dz.U. Nr 55, poz. 359), które po raz pierwszy odniosło się do wymogów stawianych kandydatom do zawodu syndyka, a następnie Sejm uchwalił ustawę z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535), która w art. 157 przewidywała obowiązek posiadania przez syndyka tzw. licencji, skonkretyzowany następnie ustawą z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji syndyka (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 776). Dnia 1 stycznia 2016 r. weszła w życie nowelizacja prawa upadłościowego, która, zmieniając ustawę o licencji syndyka, w zasadzie powołała nowy zawód doradcy restrukturyzacyjnego (Dz.U. z 2020 r., poz. 242 ze zm.)

Desygnaty pojęcia zawodu zaufania publicznego

Pojęcie zawodu

Niniejsze rozważania zacząć należy od najprostszej i najbardziej zwartej językowej definicji, a mianowicie tej zawartej w *Słowniku języka polskiego PWN*, zgodnie z którą zawód to wyuczone zajęcie wykonywane w celach zarobkowych². Definicja legalna³ zawodu znajduje się z kolei *Klasyfikacji zawodów i specjalności*, w której zawód zdefiniowano następująco: „Zawód stanowi źródło dochodów i oznacza zestaw zadań (czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wymagających kompetencji nabytych w toku uczenia się lub praktyki; specjalność obejmuje część zawodu, wymagającą dodatkowych kompetencji”⁴.

W literaturze przedmiotu wyodrębniono ponadto następujące desygnaty, które składają się na pojęcie zawodu:

- 1) dobrowolność wykonywania,

² Hasło: *zawód*, [w:] *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/zaw%C3%B3d.html> (data dostępu: 5.01.2025). W tym miejscu należy podnieść, że pojęcia „praca” nie należy utożsamiać z pojęciem „zawód”, jako że zawód wiąże się jednak z koniecznością uzyskania konkretnego, kierunkowego wykształcenia, natomiast praca to pojęcie szersze – tak: K. Dąbrowski, *Zawody zaufania publicznego na gruncie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, 2022, Legalis, rozdz. II, § 1.

³ Oprócz prawnego ujęcia zawodu w literaturze przedmiotu wyróżnia się jeszcze zawód w ujęciu pedagogicznym, oznaczający wykonywany zespół czynności społecznie użytecznych, wyodrębnionych na skutek podziału pracy i wymagających od pracownika posiadania odpowiedniej wiedzy i umiejętności, jak również zawód w ujęciu socjologicznym, w przypadku którego znaczenie mają wykonywane w jego ramach czynności, jako te, które pozwalają zająć jednostce miejsce w strukturze społecznej, tj. dają określoną pozycję społeczno-zawodową. Z kolei z punktu widzenia psychologicznego zawód to przede wszystkim system czynności z jednej strony wykorzystujących skłonności i zdolności pracownika, zaś z drugiej wpływających na kształtowanie się osobowości, postępowanie wobec ludzi i otoczenia, rozwój procesów poznawczych, przebieg życia emocjonalnego. W ekonomicznych ujęciach definicji zawodu najważniejszy jest aspekt materialny, czyli wynagrodzenia które powinno się uzyskiwać za pracę w danym zawodzie. Zawód wyuczony jest zespołem wiadomości oraz umiejętności nabytych w procesie kształcenia, a którego wyrazem są uzyskane świadectwa, dyplomy oraz inne dokumenty potwierdzające nabyte kwalifikacje. Zawód wykonywany to zespół czynności bądź prac, których wykonywanie jest głównym źródłem utrzymania jednostki i ewentualnie jej rodziny – zob. <https://www.wegorzewo.praca.gov.pl/documents> (data dostępu: 7.01.2025). Następnie zawody dzielą się na zawody zorientowane na: ludzi, rzeczy, dane, środowisko naturalne, działalność twórczą. Zawody zorientowane na ludzi to te zawody, w których ważne są relacje z ludźmi, zawody zorientowane na rzeczy dotyczą pracy z maszynami i narzędziami, zawody zorientowane na dane to z kolei zawody, w których praca jest wykonywana za pomocą programów informatycznych i operacji na danych. Zawody zorientowane na środowisko naturalne to zawody, które wiążą się z rolnictwem i leśnictwem, a także ochroną środowiska. Ostatnia grupa zawodów to tzw. zawody twórcze, czyli wymagające pomysłowości, inwencji, samodzielnego określania problemów oraz tworzenia projektów w celu ich rozwiązania – zob. Z. Wołk, *Zawodoznawstwo. Wiedza o współczesnej pracy*, Warszawa 2013, s. 16–17.

⁴ Klasyfikacja zawodów i specjalności, stanowiąca załącznik do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. z 2014 r., poz. 1145).

- 2) systematyczność wykonywania,
- 3) wybór dokonany z uwzględnieniem swoich uzdolnień i upodobań,
- 4) przygotowanie merytoryczne do wykonywania (tzw. zawód wyuczony),
- 5) działalność wyspecjalizowana,
- 6) działalność odpłatna,
- 7) działalność służąca zaspokojeniu swoich potrzeb materialnych i duchowych⁵,
- 8) specyficzny cel, którym jest wytworzenie jakiegoś przedmiotu lub świadczenie określonych usług⁶,
- 9) działalność wykonywana w ramach określonego porządku prawnego i zgodnie z nim⁷.

Z powyższego wynika, że w ramach pojęcia zawodu można wyróżnić pewne elementy wspólne, tj. jest to określona, specyficzna, trwała działalność o zarobkowym charakterze, do której wykonywania wymagane są określone zdolności i wykształcenie (kwalifikacje)⁸.

Zawód można ujmować w znaczeniu obiektywnym, określając go za pomocą określonej dziedziny gospodarki lub przemysłu, w której zatrudniona jest dana osoba, jak również w znaczeniu subiektywnym jako działalność, do której wykonywania wymagane są określone kwalifikacje i wykształcenie⁹. Ponadto w literaturze przedmiotu spotyka się pojęcie zawodu rozumiane jako wyodrębnienie pewnej określonej grupy ludzi, którzy wykonują taką samą działalność zawodową, a co za tym idzie – o podobnym stylu życia, upodobaniach, jak również przynależności z reguły do tej samej klasy społecznej¹⁰. Zawód najczęściej używany jest w trzech znaczeniach: populacji osób wykonujących takie same prace, czynności zawodowe, wykonujących je ciągle, niezależnie od kwalifikacji oraz jako system czynności wewnętrznie spójny, który określa pozycję społeczną jednostki oraz będący jej źródłem utrzymania¹¹.

Tak rozumiane pojęcie zawodu należy odróżnić zarówno od sprawowania funkcji publicznej, sprawowanej z reguły w imieniu państwa lub narodu (np. sędzieja czy prokurator), jak również od prowadzenia działalności gospodarczej,

⁵ K. Wojtczak, *Zawód i jego prawna reglamentacja*, Poznań 1999, s. 27.

⁶ J. Szczepański, *Czynniki kształtujące zawód i strukturę zawodową*, [w:] A. Sarapata (red.), *Socjologia zawodów*, Warszawa 1965, s. 16.

⁷ K. Wojtczak, op. cit., s. 50.

⁸ A. Kliczek-Paśnicka, *Zawód radcy prawnego jako zawód zaufania publicznego*, „Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” 2021, t. XVI, vol. 18(2), s. 128.

⁹ K. Wojtczak, op. cit., s. 27.

¹⁰ Proces uzyskiwania przez grupę zawodową specjalnego statusu społecznego zwany jest procesem profesjonalizacji. Przykładem zawodów o wysokim stopniu profesjonalizacji są prawnicy, lekarze, farmaceuci i inżynierowie, gdzie kluczowe są uregulowania prawne dotyczące edukacji, egzaminów zawodowych oraz ciągłego doskonalenia kwalifikacji – L. Freidson, *Professionalism: the third logic*, Chicago 2001, s. 53.

¹¹ Z. Wolk, op. cit., s. 12–15.

która zawsze jest wykonywana na własny rachunek¹², jednakże jednocześnie świadczenie pracy nie zawsze ma tutaj charakter osobisty. Osoba prowadząca działalność gospodarczą często bowiem dywersyfikuje pracę, zatrudniając pracowników, z kolei wykonywanie zawodu ma charakter osobisty¹³.

Zawód może dzielić się na specjalności. Specjalność jest pojęciem węższym od zawodu. Specjalność jest wynikiem podziału i specjalizacji pracy w ramach zawodu. Przyjmuje się, że specjalność obejmuje podstawową wiedzę i umiejętności wymagane do wykonywania zadań w ramach danego zawodu oraz dodatkowe umiejętności, wynikające ze specjalizowania się w danej dziedzinie¹⁴.

Reasumując, przyjąć należy, że mianem zawodu określa się w istocie szczególną kategorię aktywności ludzkiej, która, kształtując oznaczone role społeczne jej wykonawców, polega na zarobkowym, osobistym i systematycznym wykonywaniu relatywnie spójnego zbioru czynności wymagającego zarazem określonych kompetencji ich wykonawcy¹⁵. Z kolei Tadeusz Nowacki zwraca uwagę na aspekt wiedzy w kontekście definicji zawodu. Jego zdaniem zawód to „zespół czynności społecznie użytecznych, wyodrębnionych na skutek społecznego podziału pracy, powtarzających się systematycznie, wymagających od pracownika odpowiedniej wiedzy, który jest źródłem utrzymania pracownika i jego rodziny”¹⁶. W szerokim ujęciu zawód można określić jako zbiór czynności i umiejętności wykonywanych w ramach działalności zawodowej, które są realizowane w celu uzyskania wynagrodzenia i mają określoną wartość społeczną oraz ekonomiczną. Zawód można również traktować jako formę społecznej tożsamości, która wyznacza pozycję jednostki w strukturze społecznej oraz w znacznym stopniu kształtuje jej codzienne doświadczenia i sposób myślenia¹⁷.

Odnosząc powyższe do doradcy restrukturyzacyjnego, nie pozostawia praktycznie żadnych wątpliwości fakt, że obecnie zajęcie to funkcjonuje od nowelizacji prawa upadłościowego (weszła w życie dnia 1 stycznia 2016 r.) jako odrębny zawód, który wobec braku wymogu uzyskania wyższego wykształcenia prawniczego, może być wykonywany nie tylko w grupie zawodów prawniczych. Obecnie kompetencje zawodowe doradcy restrukturyzacyjnego są określone w art. 2 ust. 1 i 2 ustawy o licencji doradcy restrukturyzacyjnego. Co więcej, w ust. 4 tego artykułu ustawodawca przewidział również formę wykonywania zawodu doradcy restrukturyzacyjnego. Zgodnie z tym artykułem osoba fizyczna posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego, prowadząca

¹² J. Bucińska, *Konstytucyjne prawo człowieka do pracy na tle standardów międzynarodowych*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2006, nr 2, s. 142.

¹³ K. Dąbrowski, op. cit., rozdz. II, § 1.

¹⁴ M. Gruza, T. Hordyjewicz, *Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. Tworzenie i stosowanie*, Warszawa, 2014, s. 8.

¹⁵ K. Dąbrowski, op. cit., rozdz. II, § 1.

¹⁶ T. Nowacki, *Podstawy dydaktyki zawodowej*, Warszawa 1977, s. 12.

¹⁷ S. Ossowski, *O strukturze społecznej*, Warszawa 1988, s. 132.

pozarolniczą działalność gospodarczą powołana do pełnienia funkcji w postępowaniu restrukturyzacyjnym, upadłościowym lub egzekucyjnym wykonuje czynności w ramach działalności gospodarczej. W związku z tym doradca restrukturyzacyjny, w odróżnieniu od syndyka masy upadłości, nie jest już tylko funkcją wewnątrz postępowania upadłościowego. Obecne uregulowania kształtują doradcę restrukturyzacyjnego jako oddzielny zawód regulowany, w ramach którego osoba fizyczna posiadająca licencję prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i wykonuje czynności w ramach działalności gospodarczej¹⁸.

Pojęcie zaufania publicznego

Zaufanie publiczne jest jednym z kluczowych fundamentów funkcjonowania społeczeństw demokratycznych¹⁹. To pojęcie odgrywa istotną rolę w relacjach obywateli z państwem oraz w kształtowaniu norm społecznych. Zaufanie publiczne można definiować jako ogólną postawę społeczności wobec instytucji publicznych, która opiera się na przekonaniu, że te instytucje działają w sposób zgodny z interesem publicznym, są przejrzyste i skuteczne. Zaufanie publiczne odnosi się do wiary społeczeństwa w sprawiedliwość, rzetelność i transparentność instytucji publicznych oraz innych podmiotów pełniących funkcje publiczne, jest fundamentem umożliwiającym realizację podstawowych celów państwa prawa, w tym zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa i ochrony ich praw²⁰. Według Marii Szymczak zaufanie publiczne jest procesem dynamicznym, zależnym od zmieniających się warunków społeczno-politycznych, takich jak kryzysy gospodarcze czy poziom korupcji²¹.

W doktrynie przedmiotu wyodrębniono następujące elementy budujące pojęcie zaufania publicznego:

- 1) przejrzystość działań – instytucje publiczne powinny działać w sposób jawny, umożliwiając obywatelom kontrolę ich działań. Przejrzystość buduje poczucie bezpieczeństwa i pewności²²,

¹⁸ F.Z. Wichrowski, *Perspektywy rozwoju zawodu doradcy restrukturyzacyjnego*, „Studia Prawa Publicznego” 2021, nr 3(35), s. 147.

¹⁹ W tym miejscu należy zaznaczyć, że we współczesnym świecie funkcjonuje szereg czynników, które w znaczący sposób osłabiają zaufanie publiczne. Należą do nich: dezinformacja – wzrost fałszywych informacji w mediach, w tym w mediach społecznościowych, osłabia zaufanie do instytucji publicznych (A. Grabowski, *Dezinformacja jako zagrożenie dla zaufania społecznego*, „Media i Społeczeństwo” 2022, nr 2, s. 45–50), polaryzacja polityczna – intensywna polaryzacja społeczeństwa prowadzi do spadku zaufania, szczególnie wśród grup, które czują się marginalizowane (K. Zieliński, *Polaryzacja polityczna a zaufanie publiczne*, „Roczniki Nauk Politycznych” 2021, nr 1, s. 22–34), kryzysy globalne – pandemie, zmiany klimatyczne czy migracje zwiększają niepewność i mogą prowadzić do spadku zaufania do zdolności instytucji do radzenia sobie z kryzysami (M. Nowicka, *Kryzysy globalne a społeczne postawy wobec państwa*, Warszawa 2021, s. 145–167).

²⁰ J.Z. Sobczak, *Zaufanie publiczne w prawie administracyjnym*, Warszawa 2015, s. 45.

²¹ M. Szymczak, *Zaufanie publiczne a funkcjonowanie państwa*, Kraków 2020, s. 78.

²² A. Kamiński, *Przejrzystość jako fundament zaufania publicznego*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2021, nr 3, s. 23–35.

- 2) odpowiedzialność – instytucje i ich przedstawiciele muszą być odpowiedzialni za swoje decyzje i działania, mechanizmy odpowiedzialności są kluczowe dla odbudowy zaufania w sytuacji jego utraty²³,
- 3) skuteczność – podejmowane decyzje powinny przynosić realne korzyści dla społeczeństwa, zaufanie rośnie, gdy obywatele widzą, że działania instytucji mają pozytywne efekty²⁴,
- 4) uczciwość i etyka – kluczowe jest, aby instytucje działały zgodnie z normami moralnymi i etycznymi. Korupcja i nadużycia władzy są najczęstszymi przyczynami erozji zaufania²⁵.

Zaufanie publiczne jest niezbędne do zapewnienia stabilności społecznej i politycznej. Stanowi podstawę legitymizacji władzy publicznej oraz warunkuje efektywność polityk publicznych. Jak zauważa Jürgen Habermas, brak zaufania do instytucji prowadzi do ich delegitymizacji, co w dłuższej perspektywie może skutkować kryzysami demokracji²⁶. Zaufanie publiczne odnosi się do zaufania jednostki, iż informacje udzielone osobie wykonującej zawód zaufania publicznego podczas świadczenia usługi nie zostaną nikomu ujawnione. Tak rozumiane zaufanie jest warunkiem *sine qua non* należytego wykonywania zawodu zaufania publicznego. Zaufanie publiczne to przekonanie jednostki, że informacje przekazane osobie wykonującej zawód zaufania publicznego podczas świadczenia usług nie zostaną nikomu ujawnione. Rozumiane w ten sposób zaufanie jest warunkiem koniecznym do prawidłowego wykonywania zawodu zaufania publicznego. Brak takiego zaufania może bowiem prowadzić do tego, że dana osoba powstrzyma się od przekazania profesjonalistom wszystkich informacji niezbędnych do wykonania usługi²⁷.

W tym miejscu podkreślić również należy, że z zaufaniem publicznym nie będziemy mieć do czynienia wtedy, kiedy obydwie podmioty stosunku prawnego będą posiadały pełnię informacji odnośnie danej kwestii. Zaufanie publiczne uruchamia się bowiem w sytuacji tzw. asymetrii informacji, kiedy jedna ze stron stosunku prawnego posiada więc informacji niż druga, wobec czego ta druga strona musi jej wierzyć²⁸.

W kontekście przedmiotowego artykułu idea zaufania publicznego sprowadza się przede wszystkim do tego, że państwo desygnuje niektóre ze swoich zadań wybranym zawodom ze względu na fakt, że pozostaje w przekonaniu,

²³ P. Nowak, *Odpowiedzialność instytucji publicznych*, Gdańsk 2018, s. 12.

²⁴ J. Kowalski, *Efektywność polityk publicznych a zaufanie społeczne*, „Studia Socjologiczne” 2019, nr 4, s. 56–67.

²⁵ R. Malinowski, *Etyka w administracji publicznej*, Łódź 2016, s. 90–102.

²⁶ J. Habermas, *Teoria działania komunikacyjnego*, Warszawa 1999, s. 320.

²⁷ P. Sarnecki, *W sprawie wykładni art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sejmowy” 2021 vol. 2(43), s. 74.

²⁸ A. Jakubowska, *Zaufanie i asymetria informacji w relacjach podmiotów na rynku finansowym – wybrane aspekty na przykładzie banków i ich interesariuszy*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej” 2017, nr 113, s. 128.

że przedstawiciele tych grup zawodowych należycie wywiążą się z nałożonych na nich obowiązków, a jednocześnie odciążą w tym zakresie państwo²⁹. Tak rozumiane zaufanie publiczne jest obecnie uważane za jedną z podstawowych wartości, na których opiera się społeczeństwo obywatelskie³⁰.

Z kolei jeśli chodzi o tzw. zawody prawnicze, to zaufanie oznacza w ich wypadku obowiązek takiego postępowania ich przedstawicieli oraz takiego ukształtowania ich statusu i zasad wykonywania, które chronią i wzmacniają faktyczne stosunki zaufania występujące zarówno w relacjach prawnik – klient, jak i społeczeństwo – zawody prawnicze³¹.

Pojęcie zawodu zaufania publicznego

Kwestia zawodów zaufania publicznego³² została uregulowana w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym w drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Z przytoczonego przepisu wynika wyraźnie, że nie istnieje żaden zamknięty katalog zawodów zaufania publicznego, a rolą tego przepisu jest ograniczanie swobody ustawodawcy w zakresie zbyt pochoptego kwalifikowania poszczególnych zawodów do tej kategorii. Ustawodawca dał temu wyraz w określeniu w „granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”, które

²⁹ J. Bartkowski, *Zaufanie do państwa jako kategoria polityczna i społeczna*, [w:] J. Szymczyk (red.), *Zaufanie społeczne. Teoria – idee – praktyka. Studia nad wartościami. Perspektywa socjologii makrostruktur i ruchów społecznych*, t. 4, Warszawa 2016, s. 237–238; W.J. Wołpiuk, *Prawo. Kultura prawna. Zaufanie do prawa*, Wrocław 2016, s. 164.

³⁰ F. Fukuyama, *Zaufanie. Kapitał społeczny a droga do dobrobytu*, Warszawa 1997, s. 44; G. Krzyminiewska, *Znaczenie zaufania w tworzeniu kapitału społecznego. Ekonomiczny i społeczny wymiar zjawiska*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2003, R. LXV, z. 2, s. 224–225.

³¹ P. Skuczyński, *Etyka adwokatów i radców prawnych*, Legalis, 2016, rozdz. 1, § 3.

³² W tym miejscu należy zauważyć, że w literaturze przedmiotu pojawił się również odosobniony pogląd, że każdy zawód wymaga tak naprawdę pewnego stopnia zaufania publicznego, tym samym nie ma potrzeby tworzenia odrębnej kategorii zawodów zaufania publicznego, jak również nie powinno się wyodrębniać tej kategorii, odnosząc się do stopnia zaufania publicznego. Takie stanowisko wyraził m.in. Michał Kulesza, stwierdzając, że „wykonywanie każdego zawodu wymaga zaufania publicznego. Nie tylko zawodów tak szlachetnych, pięknych i mądrych, jak zawód lekarza, adwokata, notariusza, ale także tak prostych, jak zawód kucharza czy murarza, a nawet zawodów, które nie są wysoko cenione, jak zawód pomywaczki, dozorczy czy stróża. Tak zwane podłe zawody też są zawodami zaufania publicznego. (...) Nie sądzę więc, żeby z pojęcia „zaufanie publiczne” można było uczynić narzędzie do merytorycznego wartościowania zawodów” – zob. M. Kulesza, *Pojęcie zawodu zaufania publicznego*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu. Materiały z konferencji zorganizowanej przez komisję Polityki Społecznej i Zdrowia Senatu RP przy współudziale Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pod patronatem Marszałka Senatu RP Longina Pastusiaka 8 kwietnia 2002 r.*, Warszawa 2002, s. 25. Pogląd ten nie znalazł poparcia ani przedstawicieli doktryny, ani Trybunału Konstytucyjnego.

jednocześnie implikuje granice, w których mogą być tworzone kolejne zawody zaufania publicznego³³.

Obecnie w literaturze przedmiotu wyróżnia się kilka kluczowych kryteriów, które pozwalają zaklasyfikować daną profesję jako zawód zaufania publicznego:

- 1) społeczne znaczenie pracy – zawody te wiążą się z realizacją dóbr szczególnie istotnych, takich jak zdrowie, edukacja, praworządność czy bezpieczeństwo³⁴. Co więcej, w przypadku zawodów zaufania publicznego dochodzi do nawiązania specyficznej więzi pomiędzy osobą wykonującą zawód a odbiorcą jej usług, co wynika przede wszystkim z szczególnego rodzaju informacji przekazywanych w trakcie świadczenia usługi, takich jak szczegóły dotyczące życia rodzinnego, intymnego, ale także informacje o stanie majątkowym, popełnionych przestępstwach itp.³⁵ Zawody zaufania publicznego charakteryzują się szczególną odpowiedzialnością wobec społeczeństwa, co implikuje potrzebę wysokich standardów etycznych oraz kompetencji³⁶,
- 2) wymóg wysokich kwalifikacji zawodowych – profesje te wymagają szczególnej wiedzy i umiejętności potwierdzonych odpowiednim wykształceniem lub egzaminem zawodowym³⁷. Oprócz odpowiedniego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych od przedstawicieli tych zawodów wymaga się ponadto określonych kompetencji moralnych, a nawet swoistego poczucia misji w wykonywaniu swoich obowiązków, przejawiającego się w nieprzedkładaniu zysków na pierwszym miejscu. Preferowane jest w ich przypadku osobiste wykonywanie czynności zawodowych poparte dużym doświadczeniem zawodowym³⁸. Niekiedy wręcz zawody te określa się jako quasi-misyjne, w przypadku których kryterium zysku nie jest stawiane na pierwszym miejscu, a wykonywanie zawodu nosi w tym przypadku znamiona to służba publicznej *sui generis*³⁹,

³³ P. Sarnecki, *Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji) na przykładzie adwokatury*, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja, wybory, parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszowi*, Warszawa 2000, s. 154.

³⁴ J. Górecki, *Zaufanie publiczne w kontekście zawodów regulowanych*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2018, nr 2, s. 34.

³⁵ P. Sarnecki, *Pojęcie zawodu...*, s. 156.

³⁶ A. Kustra-Rogatka, *Zawody zaufania publicznego w polskim systemie prawnym*, Warszawa 2010, s. 45–60.

³⁷ M. Szczepaniak, *Samorządy zawodowe w Polsce – regulacje i wyzwania*, „Państwo i Prawo” 2021, nr 3, s. 67–84.

³⁸ W. Wołpiuk, *Zawód zaufania publicznego z perspektywy prawa konstytucyjnego*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny...*, s. 21–22.

³⁹ R. Tabaszewski, *Etyka i odpowiedzialność zawodowa adwokatów i radców prawnych jako przedsiębiorców*, [w:] A. Zadroga, K. Sawicki (red.), *Człowiek, społeczeństwo, gospodarka: perspektywa odpowiedzialności społecznej*, Lublin 2013, s. 221. Por. też B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej*

- 3) obowiązek przestrzegania zasad etyki zawodowej – osoby wykonujące zawód zaufania publicznego muszą kierować się normami moralnymi i zawodowymi, często zebranymi w kodeksach etyki zawodowej⁴⁰,
- 4) nadzór przez samorząd zawodowy – organizacje samorządowe mają na celu kontrolowanie standardów wykonywania zawodu oraz ochronę interesu publicznego⁴¹,
- 5) zaufanie społeczne – działalność tych zawodów opiera się na zaufaniu jednostek i społeczeństwa jako całości do profesjonalizmu oraz uczciwości ich przedstawicieli⁴²,
- 6) obowiązek przestrzegania tajemnicy zawodowej⁴³.

Za Anną Kliczek-Paśnicką należy zatem stwierdzić, że najogólniej zawód zaufania publicznego to zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążący się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowany w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystywaniu tych informacji przez świadczących usługi. Istotną cechą zawodów zaufania publicznego jest zatem staranność i dbałość przedstawicieli tych zawodów o interesy osób korzystających z ich usług. Zawodom zaufania publicznego musi towarzyszyć realne „zaufanie publiczne”, bowiem tylko wówczas są one wykonywane w sposób założony i społecznie aprobowany⁴⁴.

W literaturze przedmiotu nie przyjął się natomiast pogląd, że zawód zaufania publicznego to synonim tzw. wolnego zawodu przede wszystkim ze względu na fakt, że samo pojęcie wolnego zawodu pozostaje pojęciem nieokreślonym i niezdefiniowanym⁴⁵.

Polskiej. Komentarz, Warszawa 2009, s. 117. Por. również W.J. Wołpiuk, *Zawód zaufania publicznego z perspektywy...*, s. 21–22.

⁴⁰ M. Szczepaniak, op. cit., s. 67–84.

⁴¹ Ibidem.

⁴² Ibidem.

⁴³ K. Dąbrowski, op. cit., rozdz. III, § 2.

⁴⁴ A. Kliczek-Paśnicka, op. cit., s. 138. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na specyficzny rodzaj zawodów zaufania publicznego, jaki są tzw. prawnicze zawody zaufania publicznego, które wykonują przede wszystkim adwokaci i radcowie prawni. W przypadku tych zawodów między klientami a ich przedstawicielami tworzy się bowiem specyficzna więź, taka jak pomiędzy spowiednikiem a penitentem. W celu prawidłowego prowadzenia sprawy klient jest bowiem zobligowany do przedstawienia prawnikowi całej prawdy, niekiedy bardzo niewygodnej i zawierającej informacje np. o popełnionych przez niego przestępstwach. Dlatego też w przypadku tych zawodów tak istotną rolę odgrywa kwestia zachowania tajemnicy zawodowej. Zob. K. Dąbrowski, op. cit., rozdz. III, § 2; R. Tabaszewski, *Rola i zadania samorządów zaufania publicznego w kontekście ochrony konstytucyjnie uznanych praw i wolności*, [w:] M. Haczkowska, H. Duszka-Jakimko (red.), *Dwie dekady Konstytucji RP. Doświadczenia i wyzwania*, seria: Studia i Monografie, z. 487, Opole 2018, s. 56; W.J. Wołpiuk, *Samorząd zaufania publicznego a interes publiczny*, Warszawa 2002, s. 131.

⁴⁵ K. Dąbrowski, op. cit., rozdz. III, § 2.

Zawód zaufania publicznego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego

Trybunał Konstytucyjny za Pawłem Sarneckim⁴⁶ przyjmuje, że zawody zaufania publicznego to zawody polegające na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążące się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowane w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystywaniu tych informacji przez świadczących usługi.

Osoby wykonujące zawody zaufania publicznego mogą z woli ustawodawcy zostać objęte obowiązkiem przynależności do samorządu zawodowego, któremu art. 17 ust. 1 Konstytucji RP powierza pełnienie dwóch funkcji. Pierwszą z nich jest reprezentowanie tych osób na zewnątrz, drugą – sprawowanie pieczy nad należytym wykonywaniem przez nie zawodu w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Trybunał Konstytucyjny przyjmuje w swoim orzecznictwie, że w obecnych warunkach ustrojowych obie te funkcje są jednakowo ważne, w demokratycznym i pluralistycznym społeczeństwie nie ma bowiem powodów, aby którejkolwiek z nich przyznawać pierwszeństwo⁴⁷.

Podsumowując, do podstawowych cech zawodu zaufania publicznego należą: 1) wymaganie szczególnych kwalifikacji do wykonywania omawianych zawodów, obejmujących nie tylko odpowiednie, formalne wykształcenie, ale także nabyte doświadczenie oraz dawanie rękojmi należytego i zgodnego z interesem publicznym wykonywania zawodu, z uwzględnieniem szczególnych norm deontologii zawodowej; 2) udzielanie świadczeń i wchodzenie przez przedstawicieli omawianych zawodów w kontakty z osobami fizycznymi w razie wystąpienia potencjalnego lub realnego zagrożenia dóbr o szczególnym charakterze (np. życia, zdrowia, wolności, godności, dobrego imienia); 3) pozyskiwanie informacji osobistych i dotyczących życia prywatnego osób korzystających z usług przedstawicieli zawodu zaufania publicznego; informacje te stanowią tajemnicę zawodową, a zwolnienie z niej może nastąpić na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego; osoby dysponujące taką tajemnicą – w wypadku możliwości naruszenia istotnych dóbr jednostki w razie jej ujawnienia – powinny być objęte immunitetem zwalniającym je od odpowiedzialności karnej za nieujawnienie informacji⁴⁸; 4) staranność i dbałość przedstawicieli

⁴⁶ P. Sarnecki, *Pojęcie zawodu...*, s. 155.

⁴⁷ Wyrok TK z 1 grudnia 2009 r., sygn. akt K 4/08. Por. również wyrok TK z 22 maja 2001 r., sygn. akt K 37/00, OTK ZU 2001, Nr 4, poz. 86.

⁴⁸ J. Hausner, D. Długosz, *Tezy w sprawie zawodu zaufania publicznego*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny...*, s. 119; M. Tabernačka, *Pojęcie zawodu zaufania publicznego*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 2004, nr 62, s. 302; P. Sarnecki, *Opinia w sprawie*

omawianych zawodów o interesy osób korzystających z ich usług, troska o ich osobiste potrzeby, a także zapewnienie ochrony gwarantowanych przez Konstytucję RP praw podmiotowych jednostek; 5) względna samodzielność⁴⁹ wykonywania zawodu⁵⁰.

Zawody zaufania publicznego wykonywane są – zgodnie z ich konstytucyjnym określeniem – w sposób założony i społecznie aprobowany, o ile ich wykonywaniu towarzyszy realne „zaufanie publiczne”. Na zaufanie to składa się szereg czynników, wśród których na pierwszy plan wysuwają się: przekonanie o zachowaniu przez wykonującego ten zawód dobrej woli, właściwych motywacji, należytej staranności zawodowej oraz wiara w przestrzeganie wartości istotnych dla profilu danego zawodu. W odniesieniu do wykonywania prawniczych zawodów zaufania publicznego do istotnych wartości należy pełne i integralne respektowanie prawa, w tym zwłaszcza – przestrzeganie wartości konstytucyjnych (w ich hierarchii) oraz dyrektyw postępowania⁵¹.

Ponadto wykonywanie zawodu zaufania publicznego określane jest dodatkowo normami etyki zawodowej, szczególną treścią ślubowania, tradycją korporacji zawodowej czy szczególnym charakterem wykształcenia wyższego i uzyskanej specjalizacji (aplikacja). Ustawodawca ma prawo uzależniać prawo wykonywania zawodu zaufania publicznego od spełnienia przez zainteresowanego określonych warunków dotyczących np. jego kwalifikacji zawodowych i moralnych, w tym wymagania cechy „nieskazitelnego charakteru” i „rękojmi prawidłowego wykonywania zawodu”⁵².

Desygnaty zawodu doradcy restrukturyzacyjnego

Istnienie samorządu zawodowego

Samorząd zawodowy w Polsce stanowi istotny element systemu demokratycznego, gwarantując autonomię w wykonywaniu niektórych zawodów zaufania publicznego. Art. 17 Konstytucji RP ustanawia podstawy funkcjonowania samorządów zawodowych, podkreślając ich znaczenie dla ochrony interesu publicznego i profesjonalizmu w wykonywaniu określonych profesji. Stosownie do brzmienia tego artykułu w drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania

wykładni art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, „Przegląd Sejmowy” 2001, nr 2, s. 75–76.

⁴⁹ Przejawiająca się m.in. niepodleganiu regułom hierarchii urzędniczej – J. Hausner, D. Długosz, op. cit., s. 119; M. Tabernacka, op. cit.; P. Sarnecki, *Opinia w sprawie...*, s. 75–76.

⁵⁰ Wyrok TK z 24 marca 2015 r., sygn. akt K 19/14, OTK-A 2015, Nr 3, poz. 32, pkt 3.4.

⁵¹ Wyrok TK z 7 maja 2002 r., sygn. akt SK 20/00, poz. 6.1.

⁵² Ibidem.

publicznego i sprawujące pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony (ust. 1).

O znaczeniu, jakie ustawodawca nadał samorządom zawodowym, świadczy fakt, że zostały one uregulowane w rozdziale I, zawierającym podstawowe zasady ustroju RP, a ponadto wyposażone są w kompetencje ograniczające wolność wykonywania zawodu oraz wolność podejmowania działalności gospodarczej. Mając za podstawę art. 17 Konstytucji, można wyinterpretować następujące funkcje samorządu zawodowego:

- 1) Reprezentacja osób wykonujących zawody zaufania publicznego – samorządy zawodowe, poprzez reprezentację swoich członków, uczestniczą w dialogu z organami państwowymi oraz wpływają na kształtowanie przepisów prawnych regulujących ich działalność⁵³. W literaturze przedmiotu przyjmuje się przy tym, że ten typ zadań ma charakter korporacyjny, a zatem dla ich realizacji nie jest konieczna formuła samorządu, bowiem zadania takie mogą być realizowane także przez inne typy korporacji (zrzeszeń), w szczególności dobrowolne stowarzyszenia zawodowe⁵⁴.
- 2) Sprawowanie pieczy nad wykonywaniem zawodu – piecza ta powinna być sprawowana „w granicach interesu publicznego i jego ochrony”⁵⁵. Z kolei interes i jego ochrona nie mogą być utożsamiane – co należy jednoznacznie stwierdzić – z interesem danej korporacji zawodowej⁵⁶. Piecza wiąże się z nadzorem nad należytym wykonywaniem zawodu, dopuszczaniem do wykonywania zawodu i prowadzeniem rejestru osób posiadających prawo wykonywania zawodu, czuwaniem nad etyką wykonywania zawodu, sądownictwem dyscyplinarnym, a zatem dla jej sprawowania konieczne jest istnienie zorganizowanej struktury, jaką jest samorząd zawodowy⁵⁷. W przeciwieństwie do zrzeszeń zawodowych powoływanych na mocy art. 17 ust. 2 konstytucji samorządy zawodowe mogą ograniczać swobodę wykonywania zawodu, a tym samym swobodę działalności gospodarczej⁵⁸.

⁵³ B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 284.

⁵⁴ M. Balicki, *Wstęp*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny...*, s. 6.

⁵⁵ Ma być ona sprawowana – z wyraźnego nakazu ustrojodawcy – „w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”. Sformułowanie to, po pierwsze, precyzuje cel i granice sprawowanej „pieczy nad (...) wykonywaniem zawodów”. Cel ten to przestrzeganie właściwej jakości – w sensie merytorycznym i prawnym – czynności składających się na „wykonywanie zawodów”. Stan „docelowo” ustawodawca konstytucyjny określił wyrażeniem: „należyte wykonywanie zawodu”. Po wtóre, sformułowanie art. 17 ust. 1 Konstytucji RP wyznacza ramy i ukierunkowanie sprawowanej „pieczy”. Ramy te determinuje „interes publiczny” – zob. wyroki TK: z 18 lutego 2004 r., sygn. akt P 21/02, OTK ZU 2004, Nr 2-A, poz. 9; z 23 kwietnia 2008 r., sygn. akt SK 16/07; z 30 listopada 2011 r., sygn. akt K 1/10.

⁵⁶ Wyrok TK z 26 marca 2008 r., sygn. akt K 4/07, poz. 1.1.

⁵⁷ M. Balicki, op. cit., s. 6.

⁵⁸ M. Kulesza, op. cit., s. 28.

- 3) Ochrona interesu publicznego – art. 17 Konstytucji RP kładzie nacisk na rolę samorządów w ochronie interesu publicznego. Oznacza to konieczność zapewnienia, że członkowie danej profesji wykonują swoje obowiązki z należytą starannością, zgodnie z zasadami etyki zawodowej i przepisami prawa⁵⁹. Zawody zaufania publicznego wymagają szczególnej ochrony odbiorców świadczonych w ich ramach usług. Z tego powodu tak weryfikacja przygotowania do zawodu, jak i nabór do zawodu nie mogą być pozostawione nieograniczonej swobodzie gry rynkowej, bez jakichkolwiek regulacji i wymogów profesjonalnych i etycznych⁶⁰.
- 4) Kontrola i nadzór nad wykonywaniem zawodu – samorządy zawodowe posiadają kompetencje do sprawowania nadzoru nad jakością wykonywania zawodu przez swoich członków. Realizowane jest to poprzez procedury dyscyplinarne, kodeksy etyczne oraz egzaminy wstępne, które weryfikują przygotowanie zawodowe kandydatów⁶¹.
- 5) Podnoszenie kwalifikacji zawodowych – samorządy zawodowe organizują szkolenia, które przyczyniają się do ciągłego rozwoju zawodowego swoich członków. Dzięki temu członkowie samorządów mogą skuteczniej odpowiadać na zmieniające się warunki wykonywania swoich zawodów⁶².

W tym miejscu zauważyć należy, że samorządy zawodowe mają charakter zrzeszeń obligacyjnych, do których przynależność nabywa się z mocy prawa w związku z wykonywaniem zawodu, a co za tym idzie – zawodów tych nie można wykonywać poza samorządem⁶³.

W przypadku zawodu doradcy restrukturyzacyjnego brak jest formalnego uregulowania kwestii obligacyjnej przynależności do samorządu zawodowego, mimo że przedstawiciele tej grupy zawodowej od wielu skupiają się w strukturach przypominających samorządy zawodowe – Ogólnopolskiej Federacji Doradców Restrukturyzacyjnych i Syndyków⁶⁴, mającej formę prawną

⁵⁹ P. Sarnecki, *Samorząd zawodowy w świetle Konstytucji RP*, Kraków 2019, s. 114–115.

⁶⁰ Wyrok TK z 19 kwietnia 2006 r., sygn. akt K 6/06.

⁶¹ Wyrok TK z 7 maja 2002 r., sygn. akt K 20/01.

⁶² A. Kijowski, *Samorząd zawodowy w Polsce – teoria i praktyka*, Lublin 2021, s. 78–80.

⁶³ Wolność wykonywania zawodu zaufania publicznego nie może mieć charakteru absolutnego i musi być poddana reglamentacji prawnej, w szczególności gdy chodzi o uzyskanie prawa wykonywania tego zawodu, wyznaczenie sposobów i ram jego wykonywania, a także określenie powinności wobec państwa czy samorządu zawodowego. Innymi słowy, konstytucyjna gwarancja „wolności wykonywania zawodu” nie tylko nie kłóci się z regulowaniem przez państwo wielu kwestii związanych tak z samym wykonywaniem zawodu, jak i ze statusem osób zawód ten wykonujących, lecz wręcz zakłada potrzebę istnienia tego typu regulacji, zwłaszcza gdy chodzi o zawód zaufania publicznego, jakim jest zawód adwokata – zob. wyroki TK: z 19 października 1999 r., sygn. akt SK 4/99, OTK ZU 1999, Nr 6, poz. 119; z 21 maja 2002 r., sygn. akt K 30/01, OTK ZU 2002, Nr 3-A, poz. 32; z 8 listopada 2006 r., sygn. akt K 30/06, OTK ZU 2006, Nr 10-A, poz. 149; z 2 lipca 2007 r., sygn. akt K 41/05, OTK ZU 2007, Nr 7-A, poz. 72; z 26 marca 2008 r., sygn. akt K 4/07, OTK ZU 2008, Nr 2-A, poz. 28, z 1 grudnia 2009 r., sygn. akt K 4/08.

⁶⁴ <https://doradcy-restrukturyzacyjni.org/> (data dostępu: 5.01.2025).

stowarzyszenia, czy też w Krajowej Izbie Doradców Restrukturyzacyjnych⁶⁵, która została powołana jako samorząd gospodarczy na podstawie ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych przedsiębiorców⁶⁶. Organizacje te, a w szczególności Krajowa Izba Doradców Podatkowych, posiadają własne struktury, organizują szkolenia i konferencje naukowe, informują o zmianach w prawie itp. Z drugiej strony należy mieć jednak na uwadze fakt, że jednocześnie podmioty te nie mają żadnych uprawnień władczych wobec swoich członków, którzy co należy podkreślić w pierwszej kolejności, nie mają obowiązku do nich przynależeć. Wskazane organizacje nie mogą decydować o tym, kto może zostać wpisany na listę doradców restrukturyzacyjnych (tzn., kto może otrzymać licencję), jak również nie mogą sprawować sądownictwa dyscyplinarnego i kontrolować swoich członków.

W świetle przepisów art. 17 Konstytucji RP w Polsce funkcjonować mogą „samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego” (ust. 1) oraz „inne rodzaje samorządu” (ust. 2). Te „inne rodzaje samorządu” obejmują również *a contrario* „samorządy zawodowe osób niewykonywujących zawodów zaufania publicznego”. Należy podkreślić, że reżim prawny obu rodzajów samorządu z art. 17 Konstytucji RP nie jest identyczny. W szczególności dla samorządów zawodowych z ust. 1 Konstytucja określiła główny cel ich funkcjonowania, jakim jest „sprawowanie pieczy nad należytych wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”. Pociąga to za sobą przymusowość przynależności do samorządu wszystkich osób, które uważa się za wykonujące tego rodzaju zawody. Z kolei „innym rodzajom samorządu”, o których mowa w ust. 2 Konstytucji RP, nie określono żadnych celów, a ustanowiono pewne granice ich aktywności. Samorządy te nie mogą naruszać wolności wykonywania zawodu ani ograniczać wolności podejmowania działalności gospodarczej. Nie ma wątpliwości, że ograniczenia, o których mowa w ust. 2, nie rozciągają się na samorządy zawodowe reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego⁶⁷. Nie ulega wątpliwości, że obecnie wszelkie formy zrzeszenia osób wykonujących zawód doradcy restrukturyzacyjnego mieszczą się w tej drugiej kategorii samorządów, objętych ust. 2 art. 17 Konstytucji RP.

Pozostałe desygnaty zawodu doradcy restrukturyzacyjnego

Sądownictwo dyscyplinarne i etyka zawodowa

Cechą charakterystyczną samorządów zawodowych oraz wykonywanych w ich ramach zawodów zaufania publicznego jest istnienie i funkcjonowanie

⁶⁵ <https://kidr.pl/> (data dostępu: 5.01.2025).

⁶⁶ Dz.U. z 1989 r., Nr 35, poz. 194.

⁶⁷ Wyroki TK z 22 maja 2001 r., sygn. akt K 37/00 i z 18 lutego 2004 r., sygn. akt P 21/02.

sądownictwa dyscyplinarnego. Ich rolą jest orzekanie w sytuacjach, kiedy ze strony osób wykonujących zawody zaufania publicznego doszło do naruszenia prawa, zasad etyki zawodowej, bądź dobrych obyczajów⁶⁸.

Kamil Dąbrowski⁶⁹ jako cechy odpowiedzialności dyscyplinarnej wyróżnił:

- 1) niepowszechność tego typu odpowiedzialności, jako że odnosi się ona tylko do danej, określonej dziedziny⁷⁰,
- 2) osobisty charakter odpowiedzialności⁷¹,
- 3) ustawowy charakter, czyli że jest ona uregulowana w akcie prawnym rangi ustawowej⁷²,
- 4) ograniczony czasowo, bo tylko do okresu, w którym wykonywany jest dany zawód zaufania publicznego, charakter tej odpowiedzialności⁷³,
- 5) quasi-karny charakter tej odpowiedzialności, który służy zapewnieniu przestrzegania szczególnych reguł zachowań przyjętych w danej grupie zawodowej, tj. tzw. zasad etyki zawodowej, które to reguły nie zawsze są podstawą odpowiedzialności powszechnej⁷⁴,
- 6) gwarantowanie prestiżu wykonywanego zawodu, także ze względu na dbanie do konieczność posiadania cech osobowościowych i charakterologicznych, jak również odpowiedniego stopnia moralności do jego wykonywania⁷⁵,
- 7) zabezpieczenie niezależności danego zawodu⁷⁶.

Każdy z obecnie uregulowanych w Polsce prawniczych zawodów zaufania publicznego posiada własny system sądownictwa dyscyplinarnego⁷⁷, który funkcjonuje w ramach danego samorządu zawodowego. W przypadku zawodu doradcy restrukturyzacyjnego nie wykształciła się jeszcze instytucja

⁶⁸ H. Izdebski, *Sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu przez samorządy zawodowe*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny...*, s. 35–36.

⁶⁹ K. Dąbrowski, op. cit., rozdz. IV, § 5.

⁷⁰ W. Kozielowicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy*, Warszawa 2023, s. 15.

⁷¹ P. Skuczyński, *Nierepresyjne funkcje odpowiedzialności dyscyplinarnej a model postępowania w sprawach dyscyplinarnych*, „Przegląd Legislacyjny” 2017, nr 3, s. 36.

⁷² Szerzej: M. Kidacka, *Odpowiedzialność karna a konstrukcja handlowej spółki osobowej w organizacji*, Warszawa 2020, s. 62; R. Giętkowski, *Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawie polskim*, Gdańsk 2013, s. 31.

⁷³ A. Bojańczyk, *O spornych zagadnieniach z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Trybunału Konstytucyjnego*, „Przegląd Sejmowy” 2007, nr 3, s. 30.

⁷⁴ M. Zubik, M. Wiącek, *O spornych zagadnieniach z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Trybunału Konstytucyjnego – polemika*, „Przegląd Sejmowy” 2007, nr 3, s. 70.

⁷⁵ W. Bujko, *Postępowanie dyscyplinarne*, [w:] A. Bereza (red.), *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, Warszawa 2011, s. 491–492.

⁷⁶ M. Zubik, M. Wiącek, op. cit., s. 78.

⁷⁷ Rozdz. VI ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 499); dział VIII ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1564); rozdział VI ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1001); rozdział 11 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1458).

samorządu zawodowego, co nie oznacza, że doradca restrukturyzacyjny nie ponosi odpowiedzialności za działania i zaniechania związane z wykonywaniem swojego zawodu. Odpowiedzialność ta jednak związana jest z wykonywaniem nadzoru przez Ministra Sprawiedliwości, a zatem ma charakter administracyjnoprawny, w przeciwieństwie do stricte dyscyplinarnej odpowiedzialności sprawowanej w ramach systemu sądownictwa dyscyplinarnego. Stosownie do brzmienia art. 20 b ust. 1 ustawy o licencji doradcy restrukturyzacyjnego nadzór nad działalnością osób posiadających licencję doradcy restrukturyzacyjnego sprawuje Minister Sprawiedliwości. Nadzór nie może wkraczać w ocenę zasadności czynności wykonanych bezpośrednio na polecenie, za zezwoleniem lub zgodą sądu albo sędziego-komisarza. Takie sformułowanie zakresu odpowiedzialności doradcy restrukturyzacyjnego jednoznacznie przesądza o jej administracyjnoprawnym charakterze.

Brak wyodrębnienia zinstytucjonalizowanego sądownictwa administracyjnego pociąga za sobą również brak funkcjonowania wiążących zasad etyki zawodowej. Tym niemniej jednak inicjatywa skodyfikowania tych zasad została podjęta i zaowocowała Kodeksem etyki doradcy restrukturyzacyjnego⁷⁸. Należy jednak jednocześnie pamiętać, że jest to niewiążący akt prawny, stanowiący w istocie wewnętrzny dokument o charakterze prywatnym, obowiązujący w ramach danej organizacji, w tym przypadku Krajowej Izby Doradców Restrukturyzacyjnych.

Kwalifikacje zawodowe ich podnoszenie

W pierwszych przedwojennych jeszcze aktach prawnych regulujących zawód syndyka nie przewidziano kwestii związanych z kwalifikacjami niezbędnymi do wykonywania tego zawodu, jako że nie wspominały o tym ani rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe⁷⁹, ani rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Prawo o postępowaniu układowym⁸⁰. Wobec powyższego kwestia ta pozostawiona została doktrynie przedmiotu, w której wyrażano stanowisko, że syndyk powinien mieć wykształcenie prawnicze lub ekonomiczne, powinien być osobą dobrze zorganizowaną, jak również orientować się w tej dziedzinie gospodarki, w której prowadzi proces likwidacyjny. Następnie syndyk musi być osobą o nieposzlakowanej opinii i dawać gwarancję prawidłowego wykonywania swoich obowiązków⁸¹.

⁷⁸ Dokument uchwalony jednogłośnie przez Krajowy Zjazd Delegatów Okręgowych Izb Syndyków, który odbył się w dniu 20 czerwca 2015 r. w Łodzi, <https://kidr.pl/dokumenty-do-pobrania> (data dostępu: 15.01.2025).

⁷⁹ Dz.U. Nr 93, poz. 834.

⁸⁰ Dz.U. Nr 93, poz. 836.

⁸¹ A. Pokora, *Stanowisko prawne syndyka masy upadłości*, „Rejent” 1997, nr 7–8 (75–76), s. 192.

W związku z faktem, że w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zawód syndyka praktycznie nie funkcjonował, po 1989 r. w kwestii wymogów niezbędnych do wykonywania tego zawodu zapanował swoisty chaos legislacyjny⁸². Przewyciężyć ten chaos pomogło dopiero rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 kwietnia 1998 r. w sprawie szczególnych kwalifikacji oraz warunków wymaganych od kandydatów na syndyków upadłości (Dz.U. Nr 55, poz. 359). Stosownie do brzmienia § 1 rozporządzenia osoba fizyczna⁸³ kandydująca na syndyka upadłości powinna posiadać następujące kwalifikacje (łącznie): 1) wyższe wykształcenie⁸⁴, 2) co najmniej 5-letni okres pracy na stanowiskach kierowniczych lub samodzielnych w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem i powinna się wykazać znajomością prawa gospodarczego, cywilnego, pracy oraz finansów, z tym że dla osób z wykształceniem prawniczym albo ekonomicznym okres ten wynosi 3 lata⁸⁵, 3) niekaralność za popełnione umyślnie przestępstwo przeciwko mieniu, 4) niefigurowanie w wykazie osób, wobec których orzeczono na podstawie Prawa upadłościowego zakaz prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji reprezentanta lub pełnomocnika przedsiębiorcy, członka rady nadzorczej i komisji rewizyjnej w spółce akcyjnej, z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółdzielni, 5) nieusunięcie przez sąd na podstawie Prawa upadłościowego z powodu nienależytego pełnienia obowiązków syndyka. Listy kandydatów na syndyków prowadzą prezesi sądów wojewódzkich. Wpisanie na listę następuje na podstawie zgłoszenia osoby ubiegającej się o wpis, po wykazaniu przez nią, że ma kwalifikacje lub warunki, o których mowa w § 1 lub 2 (tak: § 4).

Stosownie do brzmienia art. 157 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze funkcję syndyka może pełnić osoba fizyczna⁸⁶, która

⁸² W okresie tym z jednej strony krytycznie odnoszono się do możliwości wykonywania tego zawodu przez radców prawnych lub adwokatów, z drugiej strony najczęściej pozyskiwano do niego osoby właśnie z tych grup zawodowych. Podnoszono jednak obowiązek organizacji specjalnych kursów dokształcających – zob. J. Broll, *Prawo upadłościowe w świetle praktyki sądowej*, Warszawa 1995, s. 92.

⁸³ Zgodnie z § 2 wymogiem kandydowania osoby prawnej na syndyka jest spełnianie: 1) warunków, o których mowa w § 1 pkt 3–5, przez wszystkich członków zarządu tej osoby prawnej oraz 2) warunku, że co najmniej jeden z członków tego zarządu posiada kwalifikacje wymienione w § 1 pkt 1 i 2.

⁸⁴ W rozporządzeniu przewidziano również sytuację osób, które już wcześniej wykonywały zawód syndyka, a nie posiadały wyższego wykształcenia, proponując im dwuletni okres dostosowujący. Osoba fizyczna mająca wykształcenie średnie, która przed dniem wejścia w życie rozporządzenia pełniła funkcję syndyka przez okres co najmniej dwóch lat, może być wyznaczana syndykiem upadłości, jeżeli posiada kwalifikacje, o których mowa w § 1 pkt 2–5.

⁸⁵ Zgodnie z § 3 adwokat, radca prawny i biegły rewident zwolnieni są od spełniania kwalifikacji, o których mowa w § 1 pkt 2.

⁸⁶ Art. 157 ust. 2. Funkcję syndyka może również pełnić spółka handlowa, której wspólnicy ponoszący odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem albo członkowie zarządu reprezentujący spółkę posiadają licencję, o której mowa w ust. 1, oraz

posiada pełną zdolność do czynności prawnych i licencję doradcy restrukturyzacyjnego oraz ma konto doradcy restrukturyzacyjnego w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe, (ust. 1). Zasady i tryb wydawania licencji określała osobna ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji syndyka (Dz.U. Nr 123, poz. 850). Licencja syndyka uprawniała do wykonywania czynności syndyka, nadzorcy sądowego i zarządcy na podstawie ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 z późn. zm.) (art. 2). Licencję syndyka mogła uzyskać osoba fizyczna, która: 1) ma obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym; 2) zna język polski w zakresie niezbędnym do wykonywania czynności syndyka; 3) ma pełną zdolność do czynności prawnych; 4) ukończyła wyższe studia i uzyskała tytuł magistra lub równorzędný w państwie, o którym mowa w pkt 1; 5) posiada nieposzlakowaną opinię; 6) w okresie 15 lat przed złożeniem wniosku o licencję syndyka przez co najmniej 3 lata zarządzała majątkiem upadłego, przedsiębiorstwem lub jego wyodrębnioną częścią w Rzeczypospolitej Polskiej lub państwie, o którym mowa w pkt 1; 7) nie była karana za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe; 8) nie jest podejrzana albo oskarżona o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe; 9) nie jest wpisana do rejestru dłużników niewypłacalnych Krajowego Rejestru Sądowego; 10) złożyła z pozytywnym wynikiem egzamin przed Komisją Egzaminacyjną, powołaną przez Ministra Sprawiedliwości.

W dniu 1 stycznia 2016 r. weszła w życie nowelizacja ustawy Prawo upadłościowe, która wprowadziła zasadnicze zmiany do wykonywania zawodu syndyka, tworząc w zasadzie nowy zawód, jakim stał się doradca restrukturyzacyjny (zmianie uległa także nazwa ustawy o odtąd nosi ona nazwę ustawy o licencji doradcy restrukturyzacyjnego). Obecnie licencja doradcy restrukturyzacyjnego uprawnia do wykonywania czynności: 1) syndyka na podstawie ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2020 r., poz. 1228 z późn. zm.) oraz nadzorcy i zarządcy na podstawie ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2021 r., poz. 1588 i 2140 oraz z 2022 r., poz. 655); 2) zarządcy w egzekucji przez zarząd przymusowy na podstawie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm. – art. 2 ust. 1). Osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego może ponadto wykonywać czynności doradztwa restrukturyzacyjnego⁸⁷ (art. 2 ust. 2). Co więcej, zgodnie z art. 87

która ma konto doradcy restrukturyzacyjnego w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe.

⁸⁷ Czynności doradztwa restrukturyzacyjnego obejmują udzielanie porad, opinii i wyjaśnień oraz świadczenie innych usług z zakresu restrukturyzacji i upadłości (art. 2 ust. 3).

§ 1 Kodeksu postępowania cywilnego⁸⁸ osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego w sprawach restrukturyzacji i upadłości może być pełnomocnikiem strony.

Licencję doradcy restrukturyzacyjnego może uzyskać osoba fizyczna, która: 1) ma obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym; 2) zna język polski w zakresie niezbędnym do wykonywania czynności syndyka, nadzorcy lub zarządcy; 3) ma pełną zdolność do czynności prawnych; 4) ukończyła wyższe studia i uzyskała tytuł magistra lub równorzędny w państwie, o którym mowa w pkt 1; 5) posiada nieposzlakowaną opinię; 6) w okresie 15 lat przed złożeniem wniosku o licencję doradcy restrukturyzacyjnego przez co najmniej 3 lata zarządzała majątkiem upadłego, przedsiębiorstwem lub jego wyodrębnioną częścią w Rzeczypospolitej Polskiej lub państwie, o którym mowa w pkt 1; 7) nie była karana za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe; 8) nie jest podejrzana albo oskarżona o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe; 9) nie jest wpisana do rejestru dłużników niewypłacalnych Krajowego Rejestru Sądowego ani w odniesieniu do tej osoby nie są ujawnione w Krajowym Rejestrze Zadłużonych informacje, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz.U. z 2021 r., poz. 1909); 10) złożyła z pozytywnym wynikiem egzamin przed Komisją Egzaminacyjną, powołaną przez Ministra Sprawiedliwości.

Analogiczne regulacje prawne dotyczące kwalifikacji do wykonywania prawniczych zawodów zaufania publicznego można znaleźć praktycznie w każdej ustawie regulującej wykonywanie tych zawodów⁸⁹. W przypadku każdego zawodu jest wymóg uzyskania wyższego wykształcenia (wykształcenia prawniczego), jak również odbycie skierowanego do danego zawodu cyklu szkoleniowego (aplikacja) oraz niekaralność i posiadanie nieskazitelnego charakteru. Cechą odróżniającą wymogi dotyczące zawodu doradcy restrukturyzacyjnego jest tylko to, że w tym przypadku ustawodawca nałożył tylko ogólnie obowiązujący wymóg posiadania wyższego wykształcenia, nie wymagając w tym wypadku wykształcenia prawniczego, co otworzyło tę profesję również dla osób wykonujących inne zawody wyuczone. W ocenie autorki ma to swoje uzasadnienie w tym, że doradca restrukturyzacyjny, w przeciwieństwie do innych zawodów prawniczych, nie podejmuje tylko czynności o *stricte* prawniczym charakterze, a poza tym musi się wykazywać wiedzą z zakresu ekonomii,

⁸⁸ T.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1568.

⁸⁹ Art. 24–25 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 499); art. 65–66 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1564); art. 11 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1458), art. 11–12 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1001).

rachunkowości przedsiębiorstw i zarządzania. Sugeruje się przy tym, aby osoba wyznaczana na to stanowisko знаła specyfikę oraz charakter przedsiębiorstwa upadłego⁹⁰.

Co więcej, w przypadku każdego z prawniczych zawodów zaufania publicznego istnieje nie tylko obowiązek uzyskania kwalifikacji koniecznych do wykonywania danego zawodu, ale także i obowiązek ciągłego kształcenia i podnoszenia swoich kompetencji⁹¹. W przypadku zawodu doradcy restrukturyzacyjnego obowiązek ten wynika z art. 2 ust. 5 ustawy o licencji doradcy restrukturyzacyjnego, zgodnie z którym osoba fizyczna posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego jest obowiązana do kształcenia ustawicznego w celu podnoszenia kwalifikacji i umiejętności zawodowych.

Wymóg zdania egzaminu zawodowego

Wymóg zdania egzaminu zawodowego dla syndyka pojawił się po raz pierwszy dopiero w ustawie z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji syndyka. Obecnie kwestia ta została uregulowana w ustawie z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego. Zgodnie z art. 4. ust.1 tejże ustawy egzamin dla osób ubiegających się o licencję doradcy restrukturyzacyjnego przeprowadza się co najmniej dwa razy w ciągu roku. Ze względu na fakt, że doradcy restrukturyzacyjni nie są zrzeszeni w samorządzie zawodowym, egzamin w całości przeprowadza Ministerstwo Sprawiedliwości⁹². Ogłasza on egzamin w Biuletynie Informacji Publicznej na swoich stronach podmiotowych oraz w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym, co najmniej na trzy miesiące przed planowanym terminem (ust. 1), a następnie powołuje komisję egzaminacyjną składającą się z 7 osób wyróżniających się wiedzą teoretyczną i praktyczną z zakresu problematyki objętej egzaminem (ust. 2). Ustawa nie przewiduje przy tym wymogu, aby członkiem Komisji miał być doradca restrukturyzacyjny. Minister Sprawiedliwości wyznacza przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego Komisji spośród jej członków (ust. 4), a przed każdym egzaminem powołuje zespół do przygotowywania pytań i zadań problemowych na egzamin, zwany dalej zespołem, oraz wyznacza jego przewodniczącego, który kieruje pracami zespołu. W skład zespołu wchodzi 5 osób wyróżniających

⁹⁰ I. Gil, *Sytuacja prawna syndyka masy upadłości*, Warszawa 2006, s. 4.

⁹¹ W przypadku radców prawnych obowiązek ten został przewidziany w art. 14 Kodeksu etyki radcowskiej, (uchwała nr 884/XI/2023 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 7 lutego 2023 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Kodeksu etyki radcy prawnego), adwokatów – uchwałą nr 39/2006 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 25 marca 2006 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku doskonalenia zawodowego, notariuszy – art. 17 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie, komorników – art. 25 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych.

⁹² Przed przystąpieniem do egzaminu należy złożyć wniosek o dopuszczenie do egzaminu najpóźniej 45 dni przed terminem rozpoczęcia egzaminu (art. 6 ust. 1) oraz uiścić opłatę egzaminacyjną, która stanowi dochód budżetu państwa (art. 7).

się wiedzą teoretyczną i praktyczną z zakresu problematyki objętej egzaminem (ust. 5) i również nie ma ustawowego wymogu, aby wśród tych osób znajdował się doradca restrukturyzacyjny. W końcu Minister Sprawiedliwości zapewnia obsługę biurową Komisji oraz zespołu (ust. 7).

Dopiero zdanie egzaminu otwiera drogę do uzyskania licencji doradcy restrukturyzacyjnego, bowiem zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o licencji doradcy restrukturyzacyjnego licencję doradcy restrukturyzacyjnego przyznaje się na wniosek osoby ubiegającej się o licencję doradcy restrukturyzacyjnego, złożony nie później niż po upływie 2 lat od dnia złożenia egzaminu.

Z powyższego wynika zatem, że kolejną cechą odróżniającą przygotowanie do wykonywania zawodu doradcy restrukturyzacyjnego od przygotowania do wykonywania innych zawodów zaufania publicznego jest brak wymogu odbycia specjalistycznego szkolenia zwanego aplikacją. W literaturze przedmiotu wymienia się trzy modele edukacyjne dochodzenia do zawodu zaufania publicznego. Pierwszym z nich jest po prostu ukończenie wymaganego kierunku studiów wyższych. W drugim zakłada się jako pierwszy etap ukończenie studiów wyższych, następnie odbycie stażu zawodowego oraz uzyskaniem pozytywnego wyniku z adekwatnego egzaminu zawodowego, który jest tylko potwierdzeniem uzyskanych wcześniej wiadomości. Trzeci z modeli edukacyjnych łączy wymóg ukończenia odpowiednich studiów wyższych, następnie obowiązek odbycia dodatkowego szkolenia zawodowego oraz zdania specjalistycznego egzaminu zawodowego. Model ten zakłada, że jednostka nie jest w stanie samodzielnie przygotować się do wykonywania zawodu i musi w tym zakresie korzystać z pomocy ekspertów, najczęściej praktykujących zawód do którego wykonywania aplikuje ta jednostka bądź też inne zawody zaufania publicznego⁹³. W przypadku zawodu doradcy restrukturyzacyjnego mamy do czynienia z drugim z modeli dochodzenia do zawodu zaufania publicznego.

Obowiązek dochowania tajemnicy zawodowej

Tajemnica zawodowa to obowiązek zachowania w tajemnicy określonych informacji uzyskanych w trakcie wykonywania działalności zawodowej. W literaturze naukowej wskazuje się, że tajemnica zawodowa ma charakter zarówno prawny, jak i etyczny, stanowiąc jednocześnie obowiązek i przywilej danego zawodu⁹⁴. W literaturze przedmiotu pod pojęciem tajemnicy zawodowej rozumie się dwie grupy obowiązków. Pierwsza to tzw. obowiązki zewnętrzne, określające sytuację prawną osoby zobowiązanej do zachowania tajemnicy wobec organów władzy publicznej i osób trzecich. Z kolei drugie,

⁹³ K. Dąbrowski, op. cit., rozdz. IV § 1.

⁹⁴ I. Koziół, K. Szucka, *Zwolnienie lekarza z tajemnicy zawodowej po śmierci pacjenta w świetle ostatnich zmian legislacyjnych*, „Zeszyt Studencki Kół Naukowych Wydziału Prawa i Administracji UAM” 2019, nr 9, s. 146 i nast.

tw. obowiązki wewnętrzne, polegają na obowiązku ochrony tajemnicy zawodowej przez samych przedstawicieli profesji zaufania publicznego⁹⁵.

Zakres tajemnicy zawodowej jest różny w zależności od zawodu, jednak obejmuje wszelkie informacje uzyskane w trakcie wykonywania czynności zawodowych, które nie są publicznie dostępne. W zawodach prawniczych tajemnica zawodowa obejmuje wszelkie informacje, które klient powierzył swojemu adwokatowi lub radcy prawnemu w związku z udzielaniem pomocy prawnej⁹⁶. Tajemnica zawodowa ma dwojaki charakter: prawny, wynikający z regulacji ustawowych, nakładający na przedstawicieli zawodów zaufania publicznego obowiązek ochrony informacji pod rygorem odpowiedzialności prawnej, oraz etyczny, stanowiący element kodeksów etyki zawodowej⁹⁷.

W przypadku zawodu doradcy restrukturyzacyjnego ustawodawca co prawda wprost nie przewidział regulacji prawnej⁹⁸ dotyczącej obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej, jednakże w treści ślubowania⁹⁹ zawarty został obowiązek zachowania tajemnic prawnie chronionych, który należy rozumieć jako odnoszący się do poufnych informacji uzyskanych w trakcie wykonywania zawodu doradcy restrukturyzacyjnego. Wydaje się jednak, że przede wszystkim ze względu na zakres i charakter informacji, do których doradca restrukturyzacyjny ma dostęp, a który jest bardzo szeroki¹⁰⁰, kwestia ta powinna zostać szerzej uregulowana w ustawie.

Podsumowanie

Reasumując niniejsze rozważania, należy udzielić odpowiedzi na dwa pytania – po pierwsze, czy w świetle wskazanych w artykule cech, zawód doradcy

⁹⁵ P. Kardas, *Konstytucyjne i ustawowe aspekty ochrony tajemnicy zawodowej powierzanej przedstawicielom zawodów zaufania publicznego*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2014, t. 18, nr 4, s. 18.

⁹⁶ M. Rusinek, *Tajemnica zawodowa w polskim prawie karnym*, Warszawa 2007, s. 89.

⁹⁷ T. Jaroszyński, A. Sękowska, P. Skuczyński, *Kodeks etyki radcy prawnego. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 132.

⁹⁸ Regulacje takie istnieją z kolei w przypadku wszystkich pozostałych prawniczych zawodów zaufania publicznego – radców prawnych (art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 499), adwokatów (art. 6 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze, t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1564), komorników sądowych (art. 27 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1458) oraz notariuszy (art. 18 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie).

⁹⁹ „Mając świadomość znaczenia moich słów i odpowiedzialności przed prawem, ślubuję uroczyście, że powierzzone mi obowiązki w postępowaniu upadłościowym lub restrukturyzacyjnym będę wypełniać sumiennie i bezstronnie, dochowując tajemnic prawnie chronionych oraz kierując się w swym postępowaniu zasadami godności, uczciwości i etyki” (art. 15 ust. 1 ustawy o licencji doradcy restrukturyzacyjnego).

¹⁰⁰ Np. w postępowaniu upadłościowym dotyczącym osoby fizycznej doradca restrukturyzacyjny może pozyskać informacje o jej stanie zdrowia, stanowiące tzw. wrażliwe dane osobowe w rozumieniu przepisów o RODO, z kolei w przypadku postępowania upadłościowego, czy też restrukturyzacyjnego przedsiębiorstwa może uzyskać dane stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa.

restrukturyzacyjnego należy już kwalifikować jako zawód zaufania publicznego, a w przypadku udzielenia pozytywnej odpowiedzi na to pytanie – czy aktualizuje się wobec tego obowiązek utworzenia dla tej profesji samorządu zawodowego. Wymienione charakterystyczne cechy można w większości przyporządkować do zawodu doradcy restrukturyzacyjnego.

Na pierwsze pytanie z pewnością należy udzielić odpowiedzi pozytywnej. W zasadzie można pokusić się o stwierdzenie, że oprócz braku istnienia samorządu zawodowego, zawód doradcy restrukturyzacyjnego wykazuje już w zasadzie większość cech zawodu zaufania publicznego. Przemawiają za tym: 1) obowiązek posiadania stosownego (wyższego) wykształcenia i praktyki zawodowej; 2) obowiązek zdania egzaminu zawodowego, którego wymogi są bardzo wysokie, a co za tym idzie – ograniczają w znaczącym stopniu dopuszczalność wykonywania tego zawodu; 3) składanie ślubowania o ustalonej ustawowo treści, które zawiera wyraźne odwołanie do zasad etyki i tzw. tajemnic prawnie chronionych, które co prawda nie zostały nazwane wprost tajemnicą zawodową, jednakże nie ulega wątpliwości, że dotyczą kwestii, o których doradca restrukturyzacyjny dowiedział się w związku z wykonywaniem zawodu; 4) obowiązek spełniania nie tylko wymogów prawnych, ale także moralnych w celu wykonywania tego zawodu, m.in. obowiązek posiadania tzw. nieskazitelnego charakteru; 5) wykształcenie się zasad odpowiedzialności zawodowej, chociaż na obecnym etapie jest ona sprawowana w trybie nadzoru administracyjnego; 6) wykształcenie się zasad etyki zawodowej; 7) obowiązek dochowania tajemnicy zawodowej; 8) w końcu wykształcenie się struktur samorządu zawodowego w postaci Krajowej Izby Doradców Restrukturyzacyjnych, chociaż jeszcze nieopartych na art. 17 ust. 1 Konstytucji RP.

W tym miejscu należy również zadać sobie pytanie, czy w świetle powyższego zawód doradcy restrukturyzacyjnego wykazuje cechy tzw. prawniczego zawodu zaufania publicznego. Jak zostało wspomniane na początku przedmiotowych rozważań, ze względu na dziedzinę, której dotyczy, do tych zawodów na pewno wykazuje największe podobieństwo, z drugiej strony należy mieć jednak na uwadze fakt, że do jego wykonywania nie jest wymagane ukończenie studiów prawniczych. Wydaje się zatem, że zawód doradcy restrukturyzacyjnego jest kolejnym zawodem, oprócz chociażby zawodu doradcy podatkowego czy też rzecznika patentowego, wyspecjalizowanym wobec tradycyjnych zawodów prawniczych, takich jak adwokat czy radca prawny. Cechą charakterystyczną tych zawodów jest konieczność posiadania do ich wykonywania również wiedzy poza prawnej, jak również skupienie się ich na pewnej wyspecjalizowanej dziedzinie prawa¹⁰¹.

¹⁰¹ P. Skuczyński, *Etyka adwokatów...*, § 3.

W tym miejscu należy sobie zadać pytanie, czy ustawodawca w sytuacji, kiedy dany zawód wyraźnie wykazuje już cechy zawodu zaufania publicznego, ma obowiązek utworzenia stosownego samorządu zawodowego. Odpowiedź na to pytanie będzie zależała od tego, w jaki sposób zinterpretujemy treść art. 17 ust. Konstytucji RP, a konkretnie określenie „może”, które można rozumieć bądź jako dowolność ustawodawcy w kreowaniu samorządów zawodowych, bądź też jako źródło jego szczególnych kompetencji. Bez względu jednak na to, wydaje się, że w świetle obowiązujących przepisów Konstytucji RP wyróżnić można co najmniej kilka przesłanek, które ustawodawca winien szczególnie brać pod uwagę przy powoływaniu samorządów zawodowych:

- 1) ustalenie, czy zawód, dla którego tworzy się samorząd zawodowy, stanowi obiektywny przykład zawodu zaufania publicznego, a zatem czy posiada jego cechy określone zarówno przez doktrynę przedmiotu, jak i przez orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego,
- 2) ustalenie, czy utworzenie nowego zawodu zaufania publicznego jest zgodne z zasadą pomocniczości, w świetle której wszelkie decyzje władcze dotyczące obywateli, wiążące się z funkcjonowaniem ich środowiska społecznego powinny być podejmowane na szczeblach jak najniższych i jak najbliższych obywatelom, zaś decyzje na szczeblach wyższych winny być podejmowane tylko tam, gdzie jest to najbardziej efektywne oraz wykracza poza możliwości struktur niższego rzędu”,
- 3) ustalenie, czy społeczność danego zawodu zaufania jest już w dostatecznym stopniu zorganizowana, tzn. czy „okrzepla” już w wystarczającym stopniu dana grupa zawodowa,
- 4) przeprowadzenie oceny, czy utworzenie nowego zawodu zaufania publicznego rozważając zasadność powołania samorządu określonego zawodu zaufania publicznego jest celowe w świetle interesu publicznego tzn., czy interes publiczny przemawia za przekazaniem określonych kompetencji państwu władztwu samorządowemu¹⁰²,
- 5) przeprowadzenie oceny, czy utworzenie nowego samorządu zawodowego nie doprowadzi do powstania zagrożenia wynikającego z powierzenia danym jednostkom realizacji określonych zadań publicznych, czy to ze względu na zbyt duży stopień ich autonomii, czy też chociażby brak dostatecznej ilości środków finansowych,
- 6) przeprowadzenie oceny, czy dana profesja, dla której ma być utworzony samorząd, nie jest już związana z wykonywaniem władzy publicznej,

¹⁰² Samorząd zawodowy zaspokaja z punktu widzenia państwa „potrzebę kontroli realizacji funkcji ochrony interesu publicznego podczas wykonywania czynności zawodowych, potrzebę zapewnienia właściwego wykonywania społecznie i publicznie istotnych zawodów w państwie”, a także „potrzebę kontroli poczynąń przedstawicieli zawodu pod względem etycznym”, w przeciwnym wypadku do reprezentowania danej grupy zawodowej wystarczyłoby zwykłe stowarzyszenie – zob. wyrok TK z 18 lutego 2004 r., sygn. akt P 21/02, OTK-A 2004, Nr 2, poz. 9, pkt III.10 i III.15.

ponieważ w takim wypadku tworzenie samorządu byłoby niecelowe, jak np. w przypadku referendarza sądowego, czy sędziego¹⁰³.

W świetle rozważań przeprowadzonych w niniejszym opracowaniu wydaje się, że wszystkie te warunki zostały spełnione w przypadku zawodu doradcy restrukturyzacyjnego, a zatem ostatnim krokiem, niejako „domykającym” tę profesję powinno być formalne powołanie samorządu zawodowego doradców restrukturyzacyjnych. Oczywiście zawód ten teoretycznie mógłby funkcjonować w ramach samorządu powołanego na zasadach art. 17 ust. 2 Konstytucji RP, jednakże ze względu na ograniczone możliwości działania takiego samorządu, m.in. brak kontroli nad wykonywaniem zawodu przez swoich członków, wydaje się to obecnie rozwiązaniem niewystarczającym. Należy mieć bowiem na uwadze fakt, że nowelizacja prawa upadłościowego z dnia 1 stycznia 2016 r. w znaczący sposób rozszerzyła kompetencje osób sprawujących dotychczas tylko pewne funkcje w tym postępowaniu, a mianowicie syndyków, tworząc na bazie tego zawodu zawód całkiem nowy, tj. doradcy restrukturyzacyjnego, który zgodnie z art. 87 Kodeksu postępowania cywilnego może pełnić nawet funkcje pełnomocnika w postępowaniu sądowym.

W końcu należy odpowiedzieć na pytanie, czy utworzenie kolejnego samorządu zawodowego nie doprowadzi do zamknięcia się kolejnej grupy zawodowej. Obawy takie wyrażał m.in. Jerzy Hausner w przemówieniu rozpoczynającym konferencję „Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja *versus* wolność wykonywania zawodu”, w którym stwierdził, że dostrzega się, iż korporacje zawodowe prowadzą do monopolizacji usług i wzrostu kosztów ich oświadczenia. W rezultacie znaczące dla społeczeństwa usługi stają się dla osób słabiej uposażonych niedostępne. Podnosi się brak rynkowej weryfikacji standardu tych usług przy słabości kontroli samorządowej. Następnie bardzo wyraźnie dostrzega się problem ograniczania możliwości wchodzenia do zawodu młodych i wykształconych osób. W przypadku niektórych korporacji zawodowych pojawia się zarzut odtworzania struktury rodzinnego uprawiania tego zawodu, a więc zarzut nepotyzmu. Podkreśla się także, że funkcjonowanie korporacji zawodowych prowadzi do deprecjonowania systemu edukacyjnego. Z jednej bowiem strony w przypadku niektórych korporacji zawodowych mamy do czynienia z masowym kształceniem w wyższych uczelniach, a z drugiej strony istnieje bardzo wąski dostęp do możliwości wykonywania zawodu. Podkreśla się także w licznych wypowiedziach źle rozumiany solidaryzm zawodowy, tolerowanie nieetycznych zachowań¹⁰⁴. Wydaje się jednak, że obecnie, przy bardzo dużej dostępności do wykonywania tzw. zawodów prawniczych zaufania

¹⁰³ K. Dąbrowski, op. cit., rozdz. IV § 1.

¹⁰⁴ J. Hausner, *Przemówienie rozpoczynające konferencję, [w:] Zawody zaufania publicznego a interes publiczny...*, s. 6.

publicznego, wyrażone obawy wydają się być anachroniczne – o przynależności w zasadzie do wszystkich z nich decydują bowiem obiektywne (przeprowadzane najczęściej w formie testowej) egzaminy wstępne, jak również obiektywnie weryfikowalne egzaminy końcowe.

W przypadku gdyby ustawodawca zdecydował się na powołanie nowego samorządu zawodowego, powinno to nastąpić w drodze odrębnej ustawy. Wynika to przede wszystkim z użytego w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP sformułowania „w drodze ustawy”, jak również pewnej konsekwencji działań ustawodawcy, który do tej pory drogą odrębnego aktu prawnego powołał do życia wszystkie obecnie funkcjonujące samorządy zawodowe¹⁰⁵.

Wykaz literatury

- Balicki M., *Wstęp*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję polityki Społecznej i zdrowia Senatu RP przy współudziale Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pod patronatem Marszałka Senatu RP Longina Pastusiaka dnia 8 kwietnia 2002 r.*, Kancelaria Senatu, Warszawa 2002.
- Banaszak B. (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2009.
- Banaszak B. (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2020.
- Bartkowski J., *Zaufanie do państwa jako kategoria polityczna i społeczna*, [w:] J. Szymczyk (red.), *Zaufanie społeczne. Teoria – idee – praktyka. Studia nad wartościami. Perspektywa socjologii makrostruktur i ruchów społecznych*, t. 4, Oficyna Naukowa, Warszawa 2016.
- Bojańczyk A., *O spornych zagadnieniach z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Trybunału Konstytucyjnego*, „Przegląd Sejmowy” 2007, nr 3.
- Broll J., *Prawo upadłościowe w świetle praktyki sądowej*, Oficyna Naukowa, Warszawa 1995.
- Bucińska J., *Konstytucyjne prawo człowieka do pracy na tle standardów międzynarodowych*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2006, nr 2.
- Bujko W., *Postępowanie dyscyplinarne*, [w:] A. Bereza (red.), *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Dąbrowski K., *Zawody zaufania publicznego na gruncie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, 2022, Legalis.
- Freidson L., *Professionalism: the third logic*, University of Chicago Press, Chicago 2001.
- Fukuyama F., *Zaufanie. Kapitał społeczny a droga do dobrobytu*, PWN, Warszawa 1997.
- Giętkowski R., *Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawie polskim*, Wyd. UG, Gdańsk 2013.
- Gil I., *Sytuacja prawna syndyka masy upadłości*, C.H. Beck, Warszawa 2006.

¹⁰⁵ R. Kmiecik, *Samorząd zawodowy w strukturze administracyjnej państwa*, [w:] R. Kmiecik (red.), *Z badań nad samorządem zawodowym w Polsce*, Poznań 2010, s. 24.

- Górecki J., *Zaufanie publiczne w kontekście zawodów regulowanych*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2018, nr 2.
- Grabowski A., *Dezinformacja jako zagrożenie dla zaufania społecznego*, „Media i Społeczeństwo” 2022, nr 2.
- Gruza M., Hordyjewicz T., *Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. Tworzenie i stosowanie*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.
- Habermas J., *Teoria działania komunikacyjnego*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 1999.
- Hausner J., *Przemówienie rozpoczynające konferencję*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję polityki Społecznej i zdrowia Senatu RP przy współudziale Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pod patronatem Marszałka Senatu RP Longina Pastusiaka dnia 8 kwietnia 2002 r.*, Kancelaria Senatu, Warszawa 2002.
- Hausner J., Długosz D., *Tezy w sprawie zawodu zaufania publicznego*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję Polityki Społecznej i Zdrowia Senatu RP przy współudziale Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pod patronatem Marszałka Senatu RP Longina Pastusiaka, dnia 8 kwietnia 2002 r.*, Kancelaria Senatu, Warszawa 2002.
- Izdebski H., *Sprawowanie pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu przez samorządy zawodowe*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję polityki Społecznej i zdrowia Senatu RP przy współudziale Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pod patronatem Marszałka Senatu RP Longina Pastusiaka dnia 8 kwietnia 2002 r.*, Kancelaria Senatu, Warszawa 2002.
- Jakubowska A., *Zaufanie i asymetria informacji w relacjach podmiotów na rynku finansowym – wybrane aspekty na przykładzie banków i ich interesariuszy*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej” 2017, nr 113.
- Jaroszyński T., Sękowska A., Skuczyński P., *Kodeks etyki radcy prawnego. Komentarz*, Fundacja Radców Prawnych Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, Warszawa 2018.
- Kardas P., *Konstytucyjne i ustawowe aspekty ochrony tajemnicy zawodowej powierzonej przedstawicielom zawodów zaufania publicznego*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2014, t. 18, nr 4.
- Kamiński A., *Przejrzystość jako fundament zaufania publicznego*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2021, nr 3.
- Kidacka M., *Odpowiedzialność karna a konstrukcja handlowej spółki osobowej w organizacji*, C.H. Beck, Warszawa 2020.
- Kijowski A., *Samorząd zawodowy w Polsce – teoria i praktyka*, Wyd. UMCS, Lublin 2021.
- Kliczek-Paśnicka A., *Zawód radcy prawnego jako zawód zaufania publicznego*, „Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” 2021, t. XVI, nr 18(2).
- Kowalski J., *Efektywność polityk publicznych a zaufanie społeczne*, „Studia Socjologiczne” 2019, nr 4.
- Kozielewicz W., *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023.
- Kozioł I., Szucka K., *Zwolnienie lekarza z tajemnicy zawodowej po śmierci pacjenta w świetle ostatnich zmian legislacyjnych*, „Zeszyt Studencki Kół Naukowych Wydziału Prawa i Administracji UAM” 2019, nr 9.

- Krzyminiewska G., *Znaczenie zaufania w tworzeniu kapitału społecznego. Ekonomiczny i społeczny wymiar zjawiska*, Ruch Prawniczy, „Ekonomiczny i Socjologiczny” 2003, R. LXV, z. 2.
- Kulesza M., *Pojęcie zawodu zaufania publicznego*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję polityki Społecznej i zdrowia Senatu RP przy współudziale Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pod patronatem Marszałka Senatu RP Longina Pastusiaka dnia 8 kwietnia 2002 r.*, Kancelaria Senatu, Warszawa 2002.
- Kustra-Rogatka A., *Zawody zaufania publicznego w polskim systemie prawnym*, Wyd. Prawnicze, Warszawa 2010.
- Malinowski R., *Etyka w administracji publicznej*, Wyd. UŁ, Łódź 2016.
- Nowacki T., *Podstawy dydaktyki zawodowej*, PWN, Warszawa 1977.
- Nowak P., *Odpowiedzialność instytucji publicznych*, Gdańsk 2018.
- Nowicka M., *Kryzysy globalne a społeczne postawy wobec państwa*, Warszawa 2021.
- Ossowski S., *O strukturze społecznej*, PWN, Warszawa 1988.
- Pokora A., *Stanowisko prawne syndyka masy upadłości*, „Rejent” 1997, nr 7–8 (75–76).
- Rusinek M., *Tajemnica zawodowa w polskim prawie karnym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007.
- Sarnecki P., *W sprawie wykładni art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sejmowy” 2021, nr 2(43).
- Sarnecki P., *Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji) na przykładzie adwokatury*, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja, wybory, parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszowi*, Liber, Warszawa 2000.
- Skuczyński P., *Etyka adwokatów i radców prawnych*, 2016, Legalis.
- Skuczyński P., *Nierepresyjne funkcje odpowiedzialności dyscyplinarnej a model postępowania w sprawach dyscyplinarnych*, „Przegląd Legislacyjny” 2017, nr 3.
- Sobczak J.Z., *Zaufanie publiczne w prawie administracyjnym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Szczepaniak M., *Samorządy zawodowe w Polsce – regulacje i wyzwania*, „Państwo i Prawo” 2021, nr 3.
- Szczepański J., *Czynniki kształtujące zawód i strukturę zawodową*, [w:] A. Sarapata (red.), *Socjologia zawodów*, Książka i Wiedza, Warszawa 1965.
- Szymczak M., *Zaufanie publiczne a funkcjonowanie państwa*, Kraków 2020.
- Tabaszewski R., *Etyka i odpowiedzialność zawodowa adwokatów i radców prawnych jako przedsiębiorców*, [w:] A. Zadroga, K. Sawicki (red.), *Człowiek, społeczeństwo, gospodarka: perspektywa odpowiedzialności społecznej*, Wyd. KUL, Lublin 2013.
- Tabaszewski R., *Rola i zadania samorządów zaufania publicznego w kontekście ochrony konstytucyjnie uznanych praw i wolności*, [w:] M. Haczkowska, H. Duszka-Jakimko (red.), *Dwie dekady Konstytucji RP. Doświadczenia i wyzwania*, seria: Studia i Monografie, z. 487, Wyd. PO, Opole 2018.
- Tabernacka M., *Pojęcie zawodu zaufania publicznego*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 2004, nr 62.
- Wichrowski F.Z., *Perspektywy rozwoju zawodu doradcy restrukturyzacyjnego*, „Studia Prawa Publicznego” 2021, nr 3(35).
- Wojtczak K., *Zawód i jego prawna reglamentacja*, Ars Boni et Aequi, Poznań 1999.
- Wółk Z., *Zawodoznawstwo. Wiedza o współczesnej pracy*, Difin, Warszawa 2013.
- Wolpiuk W.J., *Prawo. Kultura prawna. Zaufanie do prawa*, Wyd. Wyższej Szkoły Prawa im. Heleny Chodkowskiej, Wrocław 2016.

Wołpiuk W.J., *Zawód zaufania publicznego z perspektywy prawa konstytucyjnego*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu. Materiały z konferencji zorganizowanej przez komisję Polityki Społecznej i Zdrowia Senatu RP przy współudziale Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pod patronatem Marszałka Senatu RP Longina Pastusiaka 8 kwietnia 2002 r.*, Kancelaria Senatu, Warszawa 2002.

Zieliński K., *Polaryzacja polityczna a zaufanie publiczne*, „Roczniki Nauk Politycznych” 2021, nr 1.

Zubik M., Wiącek M., *O spornych zagadnieniach z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Trybunału Konstytucyjnego – polemika*, „Przegląd Sejmowy” 2007, nr 3.

Summary

The profession of restructuring adviser as a new profession of public trust

Keywords: private international law, restructuring adviser, profession of public trust, professional self-government, constitution of the Republic of Poland, Insolvency Act.

The aim of the paper is to analyse the actual legal status to answer the question whether the restructuring adviser's profession, which was introduced by the January 2016 amendment to the Insolvency Act, has already been formed as a new profession of public trust. Accordingly, the study first examines the features of the public trust professions, especially so-called legal public trust professions. The result of the analysis is the conclusion that the profession of restructuring adviser, in principle, already possesses most of the features of the profession of public trust, while no professional self-government has been developed in its case.